

TE VAKERE KO HELSINGESKORO KOMITETI BAŠO MANUŠIKANE HAKOJA KO:

Ul. Naum Naumovski Borče, Br. 83 ko Skopje
Telefoni bašo kontakti: +38923119073 thaj +38972278436
Elektronikani pošta/e-mail: helkom@mhc.org.mk

O Helsingseskoro komiteti bašo manušikane hakoja e dizutnenge dela primarnikani hakajali arka.

Hako ki primarnikani hakajali arka si sakone fizikane džene kole si dživdipaskoro than ja ačhovibaskoro than ki teritoria tari Republika Utarali Makedonia.

Hako ki sekundarnikani hakajali arka si e viktimen ko familiakoro thaj rodeskoro/lingeskoro bazirime čelalipe (bi dikhibe e rodutneskoro materialnikano hali) thaj e dizutnen harne leibancar (dikhibaja e rodutneskoro materialnikano hali), aso Kanuni baši bilovengiri hakajali arka.

Primarnikane hakajale arkaja lena:

- ✓ Fundavni hakajali informacia;
- ✓ Fundavno hakajalo nasijati;
- ✓ Arka ko pheribe formularia;
- ✓ Arka ko kompletiribe o rodibe baši sekundarnikani hakajali arka;
- ✓ Dikhljaribe i sahani čhipota baš arakhibe taro familiakoro thaj rodeskoro/lingeskoro bazirime čelalipe deibaja o rodipa baš informacia dži Ministeriumi baš androne bukja, dži fundavne publik došalutnipa thaj ingerenciale adalatia;
- ✓ Deiba rodiba baš avrijalničalo inspekiakiri upridikhin upro centria baši socialnikani buti tari rig taro Sektori baš inspekiakiri upridikhin ki umal taro socialnikano arakhibe thaj čhavengoro arakhibe ko Ministeriumi baši buti thaj socialnikani politika.

Ministero degli Affari Esteri
e della Cooperazione Internazionale

Akaja publikacia si hazrikerdi arkaja taro Ministeriumi baš avrune bukja thaj maškardžijaneskiri barabarbuti e R. Italiaja. E publikaciakiri saikerin si jekhutno responsabiliteti taro Helsingseskoro komiteti bašo manušikane hakoja thaj nane zaruri te sikavel o dikhiba taro Ministeriumi baš avrune bukja thaj I maškardžijaneskiri barabarbuti e R.Italiaja.

DŽIVDIPE BIZO ČELALIPE

INFORMACIE BAŠO RESIBE DŽI HAKAJALI ARKA
IRADIME E VIKTIMENGE TARO FAMILIARNO
THAJ RODESKORO/LINGESKORO ČELALIPE

1. Ki familia thaj o trujalipe kote so dživdinena ja butikerena, arakhlen li tumen ja sien sine tazdivia taro nesavo tare liparde čhania čelalipe ja biraatluko?

Fizikano čelalipe

[sakova diso kerdo fizikane zorea ja diso kova ruminkerela o sastipe thaj o badanikano thaj psihikano integriteti taro viktimi]

Psihikano čelalipe

[sakova nesavo keribe istemakeribaja zori, daravkeribe ja trašdeibe kova andarela hošibe dar, biarakhutnipe, biraatluko ja phagibe o digniteti thaj psihikano integriteti taro viktimi]

Seksualnikano raateskoro phagibe

[sakova verbalnikano, biverbalnikano ja fizikano nesavo keribe tari seksualnikani natura savo si resarinaja ja palunipaja phagibe o digniteti taro dženo ulavdeste kana kerela pe trašavkerutno, dušmanikano, degradiribaskoro, teljakerutno ja vogiphagibaskoro maškar]

Ekonomikano čelalipe

[sakova diso so kerela limitiribe ja mamujkeribe ko keribe ja/thaj isipe plesutne masekoskere leiba thaj finansie baš ikeribe o barabarutno kherutnipe thaj čhaveskoro arakhibe kolea kerela pe ekonomikano athinalipe e viktimeske]

2. Arakhlen li tumen nesave formaja čelalipe tari rig taro prandinakoro/avrijalprandinakoro partneri ja nekanutno partneri?
3. Arakhlen li tumen nesave formaja čelalipe ki rodeskiri/lingeskiri baza?
4. Sine li tumenge bičhalde vogiphagiba ja trašavkeriba ko socialnikane drakhina/netvorkoja salde upri baza taro tumaro rodeskoro/lingeskoro preperibe, kamibaskoro statusi ja avrijal/prandinakoro statusi?
5. Dena li o institucie adekvatno suporti e viktimenge taro familiakoro ja rodeskoro/lingeskoro bazirime čelalipe?
6. Vakergjen li o čelalipe ko policiakoro stasioni ja centari baši socialnikani buti?
7. Vazdingjen li adalateskiri čhipota baš arakhibe taro familiakoro thaj rodeskoro/lingeskoro bazirime čelalipe?

SO SI FAMILIAKORO THAJ RODESKORO/LINGESKORO BAZIRIME ČELALIFE?

DEFINICIE:

1. **Čelalipe upro džuvlja** si phagibe o manuškane hakoja, diskriminacia upro džuvlja kova nišankerela sa o bukja taro rodeskoro/lingeskoro bazirime čelalipe so andarena ja umdinela pe kaj ka anen dži fizikano, seksualnikano ja ekonomikano phagipe ja cidibe e džuvljengoro saikerindor thaj direktnikane thaj indirektnikane t rašdeiba thaj daravkeriba baš esavke bukja, zorea leiba, korkorimanginaja limitiribe thaj/ja cidibe taro tromalipe bi dikhindor ovena ja na ko publik ja privatnikano dživdipe;
2. **Rodeskoro/lingeskoro – bazirime čelalipe upro džuvlja** si čelalipe karing i džuvli soske si džuvli ja kova so biagorale astarela la. O rodeskoro/lingeskoro – bazirime čelalipe upro džuvlja astarela o sebestia thaj o rezultati tari bijekajek relacia taro takati maškar o džuvlja thaj o muša sar rezultati taro sasaitnikano, a na individualnikano problemi. O rodeskoro/lingeskoro – bazirime čelalipe upro džuvlja jekajek si phanlo thaj e čelalipaja upro džuvlja definirime ko nukte 1 thaj 3;
3. **Familiakoro čelalipe** si maltretiribe, vogiphagibe, siguripaskoro trašdeibe, badanikano phagljaribe, poleskoro ja aver psihikano, fizikano ja ekonomikano čelalipe kolea kerela pe hošipe bašo bisiguripe, raateskoro phagibe ja dar saikerindor thaj trašdeiba baš esavke bukja karing prandinakoro amal, jeria ja čhave ja aver džene kola dživdinena ki prandinakiri ja avrijalprandinakiri khedin ja barabarutno kherutnipe, sar thaj karing akanutno ja nekanutno prandinakoro amal ja avrijalprandinakoro amal ja džene kolen si barabarutno čhavo ja arakhena pe ko paše plesutne relacie bi dikhindor o dženo/i so kergja le ulavela sine ja ulavela o jekajek dživdipaskoro than e viktimea;
4. **Garavdo dikhibe/džajbe pali nekaste**, si sakova iradime keribe taro butfarutno trašdeibe dromardo karing aver dženo so andarela o dženo te daral palo po siguripe;
5. **Zorjardi prandin** si zorea keribe, keribe te hovavgjol pe, andaribe dži bango dikhibe ja gndipe, trašdeibe ja ko aver čhani zorea keribe baro manuš ja čhavo te khuyen ki prandin ja avrijalprandinakiri khedin.

SO ŠAJ TE KERE DŽIKOBOR HOŠINGJAN KAJ SIJAN VIKTIMI TARO FAMILIAKORO JA RODESKORO/LINGESKORO ČELALIFE JA RAATESKORO PHAGIBE?

TE DŽA KO CENTRIA JA KONSILIDEIBASKERE THANA BAŠO DŽUVLJA – VIKTIMIA TARO FAMILIAKORO THAJ RODESKORO/LINGESKORO BAZIRIME ČELALIFE

Skopjeskoro regioni - Centari thaj Konsilideibaskoro than bašo džuvlja viktimia taro rodeskoro/lingeskoro bazirime/familiakoro čelalipe
Kontakti: PI Maškarkomunakoro centari baši socialnikani buti Skopje +38978230943; +38976381762; jumcsrSkopje@mtsp.gov.mk
Specializirime timi baši čhipotibe pali sigutne predmetia taro biarakhle kategorije +38976381762; +38978230943

Pologeskoro regioni - Tetovo - Konsilideibaskoro than bašo džuvlja viktimia taro rodeskoro/lingeskoro bazirime/familiakoro čelalipe
Kontakti: PI Maškarkomunakoro centari baši socialnikani buti Tetovo +38978837111; jumcsrTetovo@mtsp.gov.mk

Vardareskoro regioni - Veles - Centari bašo džuvlja viktimia taro rodeskoro/lingeskoro bazirime/familiakoro čelalipe
Kontakti: PI Maškarkomunakoro centari baši socialnikani buti Veles +38970362281; jumcsrVeles@mtsp.gov.mk

Utardakšinalo regioni - Kumanovo - Konsilideibaskoro than bašo džuvlja viktimia taro rodeskoro/lingeskoro bazirime/familiakoro čelalipe
Kontakti: PI Maškarkomunakoro centari baši socialnikani buti Kumanovo +38975362881; jumcsrKumanovo@mtsp.gov.mk

Purabpaščimalo regioni - Ohrid - Centari thaj Konsilideibaskoro than bašo džuvlja viktimia taro rodeskoro/lingeskoro bazirime/familiakoro čelalipe
Kontakti: PI Maškarkomunakoro centari baši socialnikani buti Ohrid +38972232076; +38970267831; +38971231032; jumcsrOhrid@mtsp.gov.mk

Dakšinalo regioni - Štip - Konsilideibaskoro than bašo džuvlja viktimia taro rodeskoro/lingeskoro bazirime/familiakoro čelalipe thaj Krizakoro centari bašo džuvlja viktimia 24/48 aria
Kontakti: PI Maškarkomunakoro centari baši socialnikani buti Štip +38976475054; jumcsrShtip@mtsp.gov.mk

Kavadarci - Konsilideibaskoro than bašo džuvlja viktimia taro rodeskoro/lingeskoro bazirime/familiakoro čelalipe
Kontakti: PI Maškarkomunakoro centari baši socialnikani buti Kavadarci +38978298015; jumcsrKavadarci@mtsp.gov.mk

Pelagoniakoro regioni - Prilep - Konsilideibaskoro than bašo džuvlja viktimia taro rodeskoro/lingeskoro bazirime/familiakoro čelalipe thaj Krizakoro centari bašo džuvlja viktimia 24/48 aria
Kontakti: PI Maškarkomunakoro centari baši socialnikani buti Prilep +38978289427; jumcsrPrilep@mtsp.gov.mk

Bitola - Centari thaj Konsilideibaskoro than bašo džuvlja viktimia taro rodeskoro/lingeskoro bazirime/familiakoro čelalipe
Kontakti: PI Maškarkomunakoro centari baši socialnikani buti Bitola +38971397112; jumcsrBitola@mtsp.gov.mk